

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

За інформаційної підтримки
Філії акціонерного товариства
"Національна суспільна телерадіокомпанія України"
"Одеська регіональна дирекція"

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО
ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
23-25 травня 2024 року

Одеса • Олді+ • 2024

13 століття - Чингізхан створив велику імперію монголів і заснував тим самим монгольську династію. Сун Він розповсюджував плітки про непереможність своєї армії. Таким чином паралізував моральний супротив ворога, щоб той здався без бою. Часто так і відбувалося.

Сьогодні війну можна виграти інформаційним шляхом.

Останні роки вороги України в інформаційних війнах стали використовувати невеличкі вистави (3-4 хвилини), в яких ганьблять українців за «повтори» пропаганди війни, так як робилося в роки Другої світової війни. Вони прославляють путіна, фсб, державні органи. Їхня мета – затвердити думку про себе: «Ми – не пабедіми! Нас не пабедить! Ми – сіла, нас – многа!»

Суть інформаційної війни - психологічний вплив, тиск на свідомість людини. Ідеологи війни вважають, що війну можна виграти без зброї та кровопролиття, тобто психологічно та інтелектуально.

ПУБЛІКАЦІЙНЕ ДОСЬЄ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ: ГЕНОЦИД, ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ, ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

Валентина Стскольщикова

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент, завідувачка кафедри журналістики та філології

ПЗВО «Міжнародний класичний
імені Пилипа Орлика

Софія Кузьмук

студентка 1 курсу спеціальності «Журналістика»

Одеський національний морський університет

Анотація. У статті розглянуто основні міжнародні злочини, вчинені Російською Федерацією на території України з 24-го лютого 2022 року.

Проаналізовано методи документації журналістами та особами певних громадських організацій.

Ключові слова: порушення МГП, геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, журналіст, документація (фіксація).

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України спричинило трагічні наслідки для українців. Збройний конфлікт супроводжується не тільки обстрілами та вибухами, а й порушенням Міжнародного гуманітарного права, зокрема вчиненням міжнародних воєнних злочинів, таких як геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини. В системі масових ЗМІ зобов'язані поширювати матеріали стосовно цих злочинів. Публікації повинні висвітлювати документальне зображення будь-яких порушень, з метою розголосу серед представників інших країн та притягнення кожного представника насильницьких діянь до відповідальності.

Виклад основного матеріалу. В умовах війни журналісти мають ключове місце у суспільно-політичному житті. Вони виконують роль документалістів, що спостерігають за перебігом подій воєнного стану та акцентують увагу на головних аспектах, зокрема збирають інформацію про воєнні злочини на світовому рівні.

Будь-який з основних міжнародних злочинів можна поділити на конкретні елементи (або частини), кожен з яких має бути доведений, аби обвинувальний вирок міг бути винесений [1, с. 8]. Скоєні злочини на території України поділяють на три типи: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини.

Геноцид визначається в статті 6 Римського статуту як «будь-який з наступних актів, вчинених з метою знищення, повністю або частково, національної, етнічної, расової або релігійної групи, як такої» [2, с. 10]. Загалом розрізняють такі види геноциду, як: вбивство членів певної групи (у випадку з Україною – це національна група) (Рис.1), заподіяння тілесних

ушкоджень та психічних розладів (Рис. 2), умисне створення умов життя, яке може призвести до повного або часткового знищення (Рис. 3) та впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародження (Рис 4).

Злочини проти людяності визначені статтею 7(1) Римського статуту як «будь-яке з таких діянь, коли вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, і такий напад вчиняється усвідомлено» [2, с. 11]. На території України чітко виявлено такі категорії: вбивство (Рис. 5), винищення (Рис. 6), катування (Рис. 7), згвалтування (Рис. 8), обернення в рабство або депортація (Рис. 9), насильницьке переміщення або переслідування (Рис. 10).

Окрім двох вищезазначених порушень, слід розглянути також воєнні злочини. Вони визначені у статті 8(2) Римського статуту як такі, що охоплюють низку серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. Деякі зі злочинів, передбачених статтею 8(2), стосуються міжнародних збройних конфліктів (війн між державами, таких як війна між Росією та Україною) [2, с 12–13]. У ЗМІ є підтвердження 8 позицій: тяжкі злочини проти особи військовими інших держав (Рис. 11), напади на цивільне населення (Рис. 12), напад на релігійні, мистецькі об'єкти (Рис. 13), використання цивільних як живий щит (Рис. 14), використання заборонених засобів (Рис. 15), усвідомлена шкода цивільним об'єктам (Рис. 16), майнові злочини (Рис. 17), злочини гендерного насилля (Рис. 18).

Кожний вчинений злочин має бути зафіксованим журналістом і поширеним в маси. Найчастіше використовуються методи OSINT – збирання інформації з відкритих джерел, спілкування з потерпілими, відеозапис свідчень та інтерв'ю потерпілих. Окремий вид документування – самодокументування, коли особа самостійно заповнює бланк або форму, в якій потрібно відповісти на низку питань та надіслати відповідні фото або копії документів [3, с. 279].

Також, особи, наділені посвідченням ЗМІ, мають право проводити журналістські розслідування, стосовно того чи іншого порушення.

Насамперед, журналістське розслідування означає розкриття фактів, які приховуються або навмисно владними особами, або випадково, за хаотичною масою фактів і обставин, а також аналіз і оприлюднення всіх відповідних фактів для громадськості [4, с. 8].

Але, важливо зазначити, що для ЗМІ також існують кордони щодо документування. За порушення Конституції України, а саме вказаних законів про ЗМІ, журналіст буде нести кримінальну відповідальність [5, с. 76]. Наприклад: документація з місця злочину без дозволу правоохоронців [6, с. 15] або публікація в соц.мережі, не дотримуючись правила 3-х годин.

Пріоритет у процесі документування – безпека свідків та потерпілих, мова йде про право на недоторканість приватного життя. Має гарантуватися захищеність та конфіденційність інформації, яку отримує громадська організація в процесі її збору. [7, с. 5]

Висновки. Журналісти під час війни мають роль документалістів, що висвітлюють міжнародні злочини. На території України задокументовано три різновиди: геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності, що чітко демонструють порушення міжнародного гуманітарного права. Кожен з цих злочинів фіксується журналістом методами OSINT або проведенням розслідування на яке представники мають право. Однак, для ЗМІ також встановлено закони, за порушення яких журналіст буде нести відповідальність. Саме тому рекомендується дотримуватися цих правил аби не зашкодити суспільству та собі.

Література:

1. Посібник для журналістів про документування міжнародних злочинів. URL: <https://ukraine-coordination.gfmd.info/resources/monitoring-porushen-prav-lyudini-ta-zlochiviv-proti-zhurnalistiv> (дата звернення: 03.04.2024).

2. Посібник для журналістів зі збору та фіксації інформації про міжнародні злочини. URL: <https://www.law-democracy.org/live/wp->

content/uploads/2023/09/Manual.War-Crimes.Final_.Ukr_.pdf (дата звернення: 11.04.2024).

3. Тополевський Р. Б. Порушення прав людини та воєнні злочини за римським статутом міжнародного кримінального суду внаслідок агресії російської федерації: особливості документування громадськими правозахисними організаціями/ Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану, 2022 р, С. 277-280. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/konstytuciyini_prava_i_svobody_lyudy_ny_ta_gromadyanyna_v_umovah_voennogo_stanu_2022.pdf#page=277 (дата звернення: 03.04.2024).

4. Голоско С.О. Теоретичні аспекти та історія журналістського розслідування. *Особливості розслідувальної журналістики в умовах російсько-української війни*, 2022 р, С. 7-19, URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56970/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d0%93%d0%be%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%ba%d0%be.pdf> (дата звернення: 11.04.2024).

5. Пашковський М.І. Документування міжнародних злочинів неурядовими організаціями і використання отриманої цифрової інформації у кримінальних провадженнях за статтею 438 КК України: канд. юридичн.наук, 2023 р., С. 70-80, URL: https://www.researchgate.net/publication/374701915_Paskovskij_M_I_Dokumentuvanna_miznarodnih_zlociniv_neuradovimi_organizaciami_i_vikoristanna_otrimanoi_cifrovoi_informacii_u_kriminalnih_provadzennah_za_statteu_438_KK_Ukraini_Almanah_naukovih_prac_fah (дата звернення: 03.04.2024).

6. Когут С.В. Як українські журналісти розслідують воєнні злочини Росії після 24 лютого 2022 року. *Журналістські розслідування як початок кримінального провадження*, 2023 р., С.14–17, URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9f497a51-064a-4a57-8fb8-51e166622b43/content> (дата звернення: 11.04.2024).

7. Грушко М.В. Военні злочини та злочини проти людяності як міжнародні злочини порушення норм jus cogens: питання кваліфікації. *Академічні візії*. №19., 2023 р. С. 5–15, URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/743/699> (дата звернення: 03.04.2024).

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ РОЛІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОБОТІ ЖУРНАЛІСТА

Валентина Стекольщикова

кандидатка наук із соціальних комунікацій,
доцентка, завідувачка кафедри журналістики та філології
ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»,

Андрій Кукін

здобувач 2 курсу, спеціальності «Журналістика» ПЗВО
«Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»

У сучасному світі медіа займають все більше і більше місця у нашому житті. Ми постійно взаємодіємо з різноманітними медіа, від телебачення та радіо до онлайн ЗМІ та соціальних мереж. Це дає нам можливість отримувати широкий спектр інформації й комунікувати з людьми по всьому світу.

Завдяки масовому характеру медіа ми маємо доступ до безлічі знань та інформації, яку можна використовувати для власного розвитку. Нейромережі, зростаючи на цьому живленні, розумнішають і здатні швидше розв'язувати складні завдання. Активність медіадіяльності є важливою складовою успішного функціонування нейромереж.

Роль програм зі штучним інтелектом у написанні журналістських текстів в сучасному світі набуває все більшої ваги. Із зростанням обсягу і